

Dr. Ziya ALP

**VERGİ UYUŞMAZLIKLARINDA
YENİ BİR İDARİ ÇÖZÜM YOLU OLARAK
“İZAHA DAVET” MÜESSESESİ**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	V
ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1
1. İZAHA DAVET KURUMUNUN HUKUKİ NİTELİĞİ	5
1.1. Genel Olarak.....	5
1.2. İzaha Davetin Hukuki Niteliğinin İncelenmesi.....	13
1.3. İdari İşlem Bağlamında İzaha Davet Kurumu	18
1.3.1. Genel Olarak.....	18
1.3.2. İzaha Davet Bakımından İdari İşlemlerin Hukuksal Niteliği ve Özellikleri	21
1.3.3. İzaha Davet Kapsamındaki İdari İşlemlerin Unsurları	27
1.3.4. İzaha Davet Kapsamındaki İdari İşlemlerin Türleri.....	31
1.3.5. İzaha Davet Yönünden İdari İşlemlerin Sona Erdirilmesi	38
1.4. İzaha Davetin İlişkili Olduğu Diğer Kamu Hukuku Dalları	42
1.4.1. Genel Olarak.....	42
1.4.2. Anayasa Hukuku	43
1.4.3. İdare Hukuku.....	44
1.4.4. Ceza Hukuku	47
1.4.5. Uluslararası Vergi Hukuku	48
1.5. İzaha Davetin Vergi Hukuku İçindeki Yeri.....	49
1.5.1. Genel Olarak.....	49
1.5.2. İzaha Davetin Vergi Usul Kanunu İçindeki Yeri	53
1.5.3. İzaha Davet Kapsamında Gerçekleştirilen Tarhiyat	56
1.5.3.1. Genel Olarak	56

1.5.3.2. Tarhiyatın Niteliği	58
1.5.4. İzaha Davetin Tarhiyat Öncesi Hazırlık İşlemleri ile İlişkisi	64
1.5.4.1. Genel Olarak	64
1.5.4.2. Yoklama ile İzaha Davet İlişkisi.....	66
1.5.4.3. Vergi İncelemesi ile İzaha Davet İlişkisi	68
1.5.4.4. Arama ile İzaha Davet İlişkisi	75
1.5.4.5. Bilgi Toplama ile İzaha Davet İlişkisi.....	78
1.6. İzaha Davetin Amacı ve Kapsamı.....	81
1.6.1. Kişi, Zaman ve Yer Bakımından İzaha Davet	84
1.7. Genel Haklar Kapsamında Yer Alan Bir Kısım Anayasal İlkelerin İzaha Davet Bakımından Değerlendirilmesi.....	90
1.7.1. Genel Olarak.....	90
1.7.2. Hukuki Güvenlik İlkesi.....	94
1.7.3. Verginin Yasallığı.....	99
1.7.4. Yasal İdare.....	104
1.7.5. Vergilemede Kanunilik ve Eşitlik İlkeleri	107
1.8. İzaha Davet Kurumunun İcrası ve Sonuçları	114
1.8.1. İzaha Davetin Şartları.....	115
1.8.1.1. Ön Tespit	116
1.8.1.2. Vergi İncelemesi ve Takdir Komisyonuna Sevk ..	118
1.8.1.3. İhbar	121
1.8.1.4. İzaha Davet Yazısı ve Tebliği.....	122
1.8.1.5. Süre ve Konu Yönünden Şartlar	125
1.8.1.6. İzaha Davet Kapsamında Tahsil Edilen Fer'i Alacaklar	130
1.8.2. Ön Tespite Dayanak Teşkil Eden Bir Enstrüman Olarak Risk Analizleri.....	131
1.8.3. Ön Tespit ve İzah Değerlendirme Komisyonu.....	134
1.8.3.1. Komisyonların Görev ve Yetkileri.....	136
1.8.4. İzaha Davetin Sonuçları.....	138

1.8.4.1. Vergi Ziyanının Bulunmadığına Dair Yapılan İzahın Kabul Edilmesi	141
1.8.4.2. İzahın Reddi Kararına İlişkin İdari ve Adli Başvuru Yolları	141
1.8.4.3. İzahın İdareyi Doğrular Nitelikte Olması.....	149
1.8.4.4. İzaha Davet Çağrısına İcabet Edilmemesi.....	150
1.8.4.5. Ödeme Koşullarına Uyulmaması.....	151
1.8.5. Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Kullanma Suçunun Hukuki Niteliği	152
1.8.5.1. Genel Olarak	152
1.8.5.2. İzaha Davet Kurumu Bağlamında Değerlendirilmesi.....	155
1.8.6. Sahte veya Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Kullanma Fiilinin Ceza Hukuku Bağlamında İncelenmesi	159
1.8.6.1. Genel Olarak	159
1.8.6.2. İzaha Davet Bakımından Değerlendirilmesi	163
2. VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ İDARİ ÇÖZÜM USULLERİ .	167
2.1. Genel Olarak	167
2.2. Vergi Uyuşmazlığı Kavramı ve Hukuki Niteliği	168
2.2.1. Uyuşmazlığın Tarafları Bakımından “Ödevlerin Haklara Üstünlüğü” Kavramının Değerlendirilmesi	172
2.2.2. Genel Olarak Adli ve İdari Başvuru İmkânları.....	175
2.3. Uyuşmazlığa Sebep Olan Vergisel İşlemler.....	178
2.3.1. İdarenin Takdir Yetkisi.....	181
2.3.1.1. Genel Olarak	181
2.3.1.2. Takdir Yetkisinin Sebepleri ve Tespiti	185
2.3.1.3. İdari İşlemlerin Türü ve Unsurları Bakımından Takdir Yetkisi.....	187
2.3.1.4. Takdir Yetkisinin Sınırları ve Denetlenmesi.....	193
2.3.1.5. Vergi Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisi	197
2.4. Vergi Uyuşmazlıklarının İdari Çözüm Yolları.....	201

2.4.1. Genel Olarak.....	201
2.4.2. Hata Düzeltme	207
2.4.2.1. Hata Düzeltme ve İzaha Davetin Karşılaştırılması	209
2.4.2.2. Vergilendirme Sürecine Etkileri	211
2.4.3. Cezalarda İndirim	212
2.4.3.1. Cezada İndirim ve İzaha Davetin Karşılaştırılması	214
2.4.3.2. Vergilendirme Sürecine Etkileri	216
2.4.4. Pişmanlık ve Islah	217
2.4.4.1. Pişmanlık Usulü ve İzaha Davetin Karşılaştırılması	222
2.4.4.2. Vergilendirme Sürecine Etkileri	227
2.4.5. Uzlaşma	229
2.4.5.1. Uzlaşma ve İzaha Davetin Karşılaştırılması	236
2.4.5.2. Vergilendirme Sürecine Etkileri	240
2.4.6. Kanun Yolundan Vazgeçme	241
2.5. İzaha Davet Kurumunun Mükellef Hakları Bakımından Değerlendirilmesi.....	246
2.6. İzaha Davet Kurumunun Vergiye Gönüllü Uyum Bakımından Değerlendirilmesi	252
2.6.1. Vergi ve Ceza Algısının Vergi Ahlâkı ve Uyumuna Etkisi..	254
2.7. İzaha Davetin Demokratik Yönetim İlkesi Bağlamında Yeni İdari Usuller Bakımından Değerlendirilmesi.....	257
3. ULUSLARARASI İDARİ ÇÖZÜM USULLERİ	263
3.1. Genel Olarak	263
3.2. Vergi Hukukunun Uluslararası Kaynakları	267
3.3. Karşılıklı Anlaşma Usulü	267
3.3.1. Karşı Düzeltmeler.....	273
3.3.2. Uluslararası Çifte Vergilendirme Uyuşmazlığı	275
3.3.3. Ulusal Düzeyde Geçerli İdari ve Yasal Önlemler	279

3.3.3.1. Matrahtan İndirim.....	281
3.3.3.2. Mahsup.....	281
3.3.3.3. İstisna.....	285
3.3.4. Uluslararası Düzeyde Alınan Bazı Önlemler.....	286
3.3.4.1. İki Taraflı Vergi Anlaşmaları.....	289
3.3.4.2. Çok Taraflı Vergi Andlaşmaları.....	291
3.3.4.3. Güvenli Limanlar.....	292
3.4. Uluslararası Uyuşmazlıkların Çözüm Mercileri.....	293
3.4.1. Genel Olarak.....	293
3.4.2. Avrupa Konseyi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....	294
3.4.3. Avrupa Birliği Adalet Divanı	298
3.4.4. Tahkim	299
3.4.4.1. Genel Olarak	299
3.4.4.2. Tahkim Kurumu	300
3.4.4.3. AB Tahkim Anlaşması	303
3.5. Bazı Ülkelerde Uygulanan İdari Çözüm Usulleri	304
3.5.1. Amerika Birleşik Devletlerinde İdari Çözüm Usulleri.....	306
3.5.1.1. Genel Olarak	306
3.5.1.2. Temyiz Ofisi	308
3.5.1.3. Yazışma (Mektuplaşma) Denetimi	313
3.5.1.4. IRS ve Mükellef Hakları.....	315
3.5.1.5. Temyiz Ofisi, İzaha Davet Komisyonu ve Kamu Denetçiliği Kurumu	317
3.5.2. Fransa Örneğinde İdari Çözüm Usulleri.....	318
3.5.3. İngiltere Örneğinde İdari Çözüm Usulleri	320
3.5.4. Almanya Örneğinde İdari Çözüm Usulleri	323
3.5.5. Avrupa Konseyine Üye Ülkeler Bakımından İdari Çözüm Usulleri ve Kurumları.....	325
3.5.5.1. Müzakere, Tahkim ve Arbuluculuk Yöntemlerinin Karşılaştırılması.....	328
3.5.5.2. Ombudsman	331

3.5.5.3. İhtisaslaşmış Ombudsman	336
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	339
KAYNAKÇA.....	357
KİTAPLAR.....	357
SÜRELİ YAYINLAR.....	363
YAYINLANMAMIŞ TEZLER VE RAPORLAR.....	370
İNTERNET KAYNAKLARI	370
MAHKEME KARARLARI	376